

RAZISKOVANJE SLOVENSKEGA ALPSKEGA SVETA

V tej številki revije Dela je zastopanih pet prispevkov, ki obravnavajo slovenski alpski svet, zlasti njegov severozahodni del. V njih se zrcalijo nekateri rezultati raziskovalnega dela, ki ga na Oddelku za geografijo FF opravljamo od leta 1993 v okviru projekta Pokrajinska struktura in problematika severozahodnega alpskega sveta Slovenije. Projekt financira Ministrstvo za znanost in tehnologijo v okviru nadprojekta Slovenska kulturna dediščina pri Znanstvenem inštitutu Filozofske fakultete. Pri projektu sodeluje deset učiteljev in sodelavcev z Oddelka za geografijo.

Osnovna usmeritev projekta je raziskovanje nekaterih najpomembnejših pojavov in procesov v fizičnem in družbenem okolju severozahodnega dela slovenskih Alp. Nekatero raziskavo so se začele že pred tem in se v okviru projekta le nadaljujejo, druge, posebno tiste, ki so rezultat novjših sprememb v vrednotenju alpskega prostora v celoti, ali pa imajo ekološki pomen, pa so se začele na novo. Program projekta je pri tem moral upoštevati problemsko in regionalno usmeritev posameznih raziskovalcev. Zato v razmeroma kratkem času obstoja projekta in ob razpoložljivih finančnih in raziskovalnih zmogljivostih ni mogoče pričakovati, da bi obdelali večji del ozemlja in geografske problematike severozahodnega alpskega sveta Slovenije.

Projekt je bil prvotno programsko bolj ambiciozen, a pokazalo se je, da so tri leta za tak program prekratka in razpoložljiva finančna sredstva preskromna. Na Oddelku za geografijo zaradi znanih pogojev, v katerih delajo tudi mnogi drugi na Univerzi, manjka tudi kadrovske, organizacijske in tehnične podpore, ki je potrebna ob takem delu. Zato smo kljub večjim pričakovanjem zadovoljni z doseženim.

Pomembna vzpodbuda prizadevanjem v okviru projekta so bile terenske vaje študentov geografije, ki jih oddelek že osem let organizira na območju Zgornjesavske doline oziroma v dolinah Tamarja in Velike Pišnice in v sosednjih gorskih območjih. Posamezni raziskovalci so poleg tega strokovno že dolgo povezani s problematiko sosednjih alpskih dolin, kot so Zgornje Posočje, Kanalska dolina in Avstrijska Koroška. V teh krajih v zadnjih letih potekajo tradicionalne prireditve, kot so Alpski mladinski raziskovalni tabori v Zgornjem Posočju, Soški razgovori v Bovcu in druge akcije skupaj s sosednjimi univerzitetnimi ustanovami. Zato je nekaj razprav in člankov na alpsko tematiko že izšlo tudi v publikacijah omenjenih prireditev.

Med območji, ki jih raziskujejo sodelavci sta zastopana tudi Baška grapa in območje Tržiča, kar je izraz namere, da opravljamo raziskave tudi v širšem slovenskem alpskem prostoru in ne samo v njegovem severozahodnem delu.

Konkretno je bilo doslej največ pozornosti usmerjeno v naslednje raziskovalne sklope, najprej s področja fizične geografije:

- sledovi poznoglacialne stadialne poledenitve;
- recentna geomorfološka in geokološka dinamika nekaterih značilnih območij, med njimi prelaza Vršiča ter Baške grape;
- proučevanje značilnosti prsti in rastja v območjih intenzivnejše recentne geomorfološke dinamike, kot so melišča in vršaji;
- mikroklimatogeografska opazovanja in rajonizacija s pomočjo merjenja terminalnih poganjkov pri različnih drevesnih vrstah;
- hidrološka problematika Zgornje Savske doline s poudarkom na proučevanju talne vode ter njenem ekološkem in vodooskrbnem pomenu.

Med družbenogeografskimi temami izstopajo naslednje:

- vpliv novejšega zgodovinskega in družbenega razvoja, zlasti sprememb državne meje, na regionalni razvoj in pokrajinsko preobrazbo Zgornjega Posočja, posebej na poselitev in demografski razvoj alpskega obmejnega prostora;
- značilnosti prekomejnega pretoka ljudi, blaga in informacij med Dolino, Zgornjim Posočjem ter sosednjimi pokrajinami v Avstriji in Italiji in gospodarska soodvisnost pokrajin ob meji;
- funkcija oskrbne infrastrukture v regionalni zgradbi in razvoju slovenskega alpskega sveta;
- turistična funkcija Alp in razmerje do ekoloških pogojev;
- preobrazba regionalne gospodarske in socialne strukture v slovenskih Alpah.

Prihodnost bo pokazala, ali bo mogoče prestopiti iz pretežno individualnih raziskav tudi na področje timskega dela in iz ugotavljanja rezultatov posameznih naravnih in družbenih procesov v zasledovanje kompleksne dinamike teh procesov. A zato je potreben še korak naprej v raziskovalni opremljenosti in splošnih pogojih raziskovalnega dela. To bi bilo koristno zaradi večje zaokroženosti raziskovalne problematike, njene primerljivosti in uporabnosti rezultatov. Zlasti je to aktualno v zvezi z ekološko problematiko, razvojnimi možnostmi in strateškimi usmeritvami.

Velika pestrost zgornjih tem kaže na mnoge izzive, ki jim skušajo biti kos raziskovalci, čeprav je docela jasno, da je za to potreben daljši čas.

V sklepu lahko ugotovimo, da s tem projektom slovenska geografija v prenovljeni obliki nadaljuje svoje tradicionalno zanimanje za slovenski del Alp.